

מבשר טוב

סעודה ג'

פרשת בראשית

תשפ"א

מאמר "לעיני כל ישראל - בראשית"

על ידי ענוה ושפלות שיש בבני ישראל זוכים לראות שהשי"ת מהוה ומחיה הבריאה בכל עת

א

בפסוק: "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ"

והנה התורה הקדושה מסיימת לעיני כל ישראל ומתחיל בראשית ברא אלקים וידוע מספרים הקדושים שהתורה הקדושה בבחינת נעוץ סופו בתחילתו ויש להבין השייכות סוף התורה עם תחילה שהוא לעיני כל ישראל בראשית.

ובגמרא מגילה [ט.] איתא: "תניא מעשה בתלמי המלך שכינס שבעים ושנים זקנים והכניסן בשבעים ושנים בתיים ולא גילה להם על מה כינסן ונכנס אצל כל אחד ואחד ואמר להם כתבו לי תורת משה רבכם נתן הקדוש ברוך הוא בלב כל אחד ואחד עצה והסכימו כולן לדעת אחת וכתבו לו אלהים ברא בראשית אעשה אדם בצלם ובדמות ויכל ביום הששי וישבות ביום השביעי כו" ע"כ.

ומבואר שהשינוי הראשון ששינוי הזקנים הוא שכתבו אלקים ברא בראשית וברש"י שם ביאר: "אלהים ברא בראשית, את השמים, שלא יאמר בראשית שם הוא, ושתי רשויות הן, וראשון ברא את השני" ע"כ.

ומבואר דהטעם שהזקנים שינו וכתבו אלקים ברא בראשית היינו בעבור כל יטעו לומר שישנו רשות ששמו בראשית שהוא ברא השני היינו את אלקים ח"ו שכאילו הוא יברא את העולם וישגיח עליו כי לא נאה לאל בראשית לטפל בבריאת וקיום העולם וכו' ויטעו בזה ולכך כתבו אלקים ברא בראשית.

ב

וכבר איתא ברמב"ן [סוף פרשת בא] שאצל הגויים היה כמה וכמה טעותים שכפרו הכופרים והיו שלא האמינו כלל שיש בורא לעולם ויש שהאמינו שאלקים ברא העולם אך סברו שאח"כ עזב ד' את הארץ וכדומה כמה וכמה שיטות וטעותים שטעו בהם וז"ל: "ועתה אומר לך כלל בטעם מצות רבות, הנה מעת היות ע"ג בעולם מימי אנוש החלו הדעות להשתבש באמונה, מהם כופרים בעיקר ואומרים כי העולם קדמון, כחשו בה' ויאמרו לא הוא, ומהם מכחישים בידיעתו הפרטית ואמרו איכה ידע אל ויש דעה בעליון (תהלים עג יא), ומהם שידודו בידיעה ומכחישים בהשגחה ויעשו אדם כדגי הים שלא ישגיח האל בהם ואין עמהם עונש או שכר, יאמרו עזב ה' את הארץ וכאשר ירצה האלהים בעדה או ביחיד ויעשה עמהם מופת בשנוי מנהגו של עולם וטבעו, יתברר לכל בטול הדעות האלה כלם, כי המופת הנפלא מורה שיש לעולם אלוה מחדשו, וידוע ומשגיח ויכול וכאשר יהיה המופת ההוא נגזר תחלה מפי נביא יתברר ממנו עוד אמתת הנבואה, כי ידבר האלהים את האדם ויגלה סודו אל עבדיו הנביאים, ותתקיים עם זה התורה כלה" עכ"ל.

ונמצא דזהו יסוד אמונת עם ישראל שהשי"ת הוא בורא ומנהיג לכל הברואים ולא רק שברא העולם אלא הוא עומד ומשגיח על כל הברואים בכל פרט ופרט לנצח נצחים, וידוע לבאר בזה הפסוק בתהלים "רם על כל גויים ד' על השמים כבודו, מי כד' אלקינו המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ", והביאור הוא רם על כל גויים

א

ד' היינו שגם הגויים מכירים ויודעים כי הבורא כל עולמים הוא ברא את עולמו, אמנם הם בטעותם חושבים כי על השמים כבודו, ואין מכבודו להתעסק כביכול עם הארץ עפ"ל, ואולם מי כד' אלקינו היינו אנחנו עמו ישראל יודעים כי השי"ת הוא המגביה לשבת ואעפ"כ המשפילי לראות בשמים ובארץ, דהיינו שיסוד אמונת ישראל היא שהשי"ת הוא משגיח ועשה ויעשה לכל המעשים על כל פרט ופרט משפיע ומשגיח בכל עת ובכל שעה.

ועל כל פנים השבעים זקנים שישבו ותרגמו התורה שינו וכתבו אלקים ברא בראשית בשביל שלא יטעו הטועים לומר שני רשויות הם ח"ו, ואמנם באמת התורה כמו שהיא נכתבה בראשית ברא אלקים.

ובאמת מצינו דוגמא לזה בהמשך הפרשה שאמר השי"ת "נעשה אדם" ומבואר ברש"י: "נעשה אדם, אע"פ שלא סייעוהו ביצירתו ויש מקום למינים לרדות לא נמנע הכתוב מללמד דרך ארץ ומדת ענוה שיהא הגדול נמלך ונוטל רשות מן הקטן ואם כתב אעשה אדם לא למדנו שהיה מדבר עם בית דינו אלא עם עצמו. ותשובתו כתובה בצדו ויברא את האדם ולא כתיב ויבראו" עכ"ל.

ומבואר בזה דהתורה נכתבה בלשון האמיתי וברצון השי"ת ללמד שיהא הגדול נמלך ונוטל רשות מן הקטן אזי כתב הלשון "נעשה אדם" ואף שיכול לגרום להטועים לטעות, מכל מקום התורה כתבה האמת וכל הרוצה לטעות יבוא ויטעה, וכמו כן כתבה התורה כאן בראשית ברא אלקים וכל הרוצה לטעות יבוא ויטעה.

וביאור הענין של הרוצה לטעות יטעה היינו שהאדם שאינו רוצה לקבל האמת לעולם ימצא מקום לטעות ולעולם ימצא רמזים וראיות לשיטתו הפסולה, וזהו הכוונה כל הרוצה לטעות יבוא ויטעה היינו שמי שהוא רוצה לטעות הוא מחפש מקום לילך בדרך רשע וטעות ולעולם ימצא מקום לטעות, ולכן התורה כתבה הדרך האמיתי ומי שהוא בבחינה זו של רוצה לטעות הרי מעצמו הוא טועה.

וזה מגלה לנו כבר מיסוד העולם שהעיקר שיהא לאדם רצון בכל הכחות לדעת האמת ולקיים האמת והוא העיקר שבעיקרים וזה לעומת זה ברא אלקים שכל הרוצה לטעות, תמיד יבוא וימצא מקום לטעות.

ומשום שכך הוא יסוד בריאת העולם ומלואו שכל הרוצה לטעות תמיד יוכל למצוא ראיות לטעותו ואי אפשר למנוע זאת ממנו, אבל מי שיש לו הרצון האמיתי יראה את האמת וידע מה לעשות אפילו במקום שאפשר לטעות, והעיקר הוא לרצות לדעת האמת ולעבוד את השי"ת ולקיים רצונו.

והטעם הוא שהרי אפילו בתורה הקדושה שהיא מקור האמת עדיין היא יכולה להיות ח"ו סם המות וכמו שאמרו חז"ל זכה נעשית לו סם חיים לא זכה נעשית לו סם המות וכל זה תלוי ברצון האמיתי של האדם ואכמל"ב, והרי אמור חז"ל שהקב"ה הסתכל באורייתא וברא עלמא, לכך שייך אף בבריאה עצמה שמי שרוצה לטעות יטעה והרוצה באמת יגיע לאמת.

ואולם עדיין יש לבאר מדוע רצה השי"ת לכתוב בתורה הק' בראשית ברא אלקים מאחר שאפשר לטעות בו דנראה שהיה ענין מיוחד לכתוב כן בראשית ברא אלקים ולא להיפך, והתורה באה ללמדנו בזה בענין בריאת העולם, ועל כן נכתב כן אף שאפשר לטעות בו, ויש לבאר מהו הענין שבאה התורה הק' לרמז בזה, ומדוע לא כתב לכתחילה אלקים ברא בראשית.

ג

ונראה ביאור הענין שהתורה באה ללמד בענין בראשית היינו שיש כח בבריאה מיוחד שנקרא בראשית דהיינו שהבריאה יש לה כח ההתחדשות, ויסוד הדברים הוא שהשי"ת ברא את מעשה בראשית באופן שיהא כל העת מחודש וכמו שנברא עכשיו ולא בריאה ישנה שנבראה לפני הרבה שנים וכך זה הוא לדורות עולם שתמיד יהא אפשר לראות בבריאה את ההתחדשות וכח הבראשית.

וענין זה נפלא למתבונן שהרי בכל דבר שנעשה בידי אדם ואף אם למשל יבנה אדם בנין נחמד ונפלא ואדיר וכל רואיו יפליאו מעשיו מכל מקום בעבור זמן הרבה הרי יתיישן הבנין ולא יהא נראה כל כך ביופיו אם לא יחדשוהו בכל עת, ואולם מעשה בראשית הרי כל המתבונן יראה במעשי השי"ת את השמים והארץ וההרים והגבעות הימים והנהרות וכל אשר בהם הרי הם עומדים ביפיים ובהתחדשותם ונראים תמיד כאילו עכשיו נבראו, וזהו ענין בראשית ברא היינו שנכנס בבריאה הכח של בראשית שהכל הוא בבחינה של חדש והתחדשות תמיד.

והרי באמת מענין זה עצמו רואים את החדשות הבריאה ע"י השי"ת שמזה שכל המתבונן יראה את מעשי הבריאה והם חדשים ממש הרי יבין שכל זה משום שהשי"ת מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית והיינו שישנו כח החידוש בבריאה ומזה יראה שאין כאן כח הטבע אלא כל זה הוא מהשי"ת שמחדש ומהוה את כל הבריאה בכל רגע ורגע וזהו הכח של בראשית שנכנס לדורות עולם שיראו ויבינו שכל זה מעשי השי"ת בלבד.

וזה הכוונה "בראשית ברא אלקים" היינו שעל ידי הכח של בראשית שרואים בבריאה שכולה בראשית עם הכח של חיות והתחדשות, מזה עצמו באים לבחינה של "ברא אלקים" היינו שמבינים ורואים שכל זה הוא מעשה הבורא יתברך המחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית.

והקב"ה שברא את עולמו ביסוד ושורש בראשית הוא שמחדש בכל יום ג"כ מעשה בראשית ואינו כדיוקנא ישנה, וענין זה אינו רק בשעת בריאת העולם אלא בכל מעשה בראשית וכמובן גם באדם שהרי אמרו חז"ל [רש"י ריש בראשית] שהעולם נברא בשביל התורה שנקראת ראשית ובשביל בני ישראל שנקראו ראשית, והוא כדי ליתן הכח הזה לבני ישראל שבכל יום יכולים להתחדש כמו שעכשיו נברא.

וכן הוא בתורה הקדושה כמו שאמרו חז"ל בכל יום ויום יהיו בעיניך כחדשים היינו שצריכים שתהיה התורה הקדושה הן הלימוד והן הקיום בבחינת בראשית שהרי הקב"ה מחדש בכל יום מעשי בראשית כמו שנתבאר, ועיקר הכוונה שלא יהא אצל בני הם וקיום התורה והמצוות והעיקר בלימוד התורה כדיוגמא ישנה וכמו שאיתא ברש"י [דברים ו' ו'] על הפסוק אשר אנכי מצוך היום: "לא יהיו בעיניך כדיוטגמא ישנה שאין אדם סופנה אלא כחדשה שהכל רצין לקראתה, דיוטגמא מצות המלך הבאה במכתב" ע"כ.

וכמובן זה עוזר מאד אפילו שהיצר הרע הצליח ליישנו בעבירות ותאוות וכו' מכל מקום יש לבני ישראל הכח להתחדש כאדם חדש שעכשיו נברא ולצאת מעולם שהוא בעומק השאול רח"ל, ולכך מתחילה התורה הקדושה והעולם ובני ישראל בבראשית שמתחדשים בכל יום.

ד

והדברים מבוארים להדיא ברמב"ם שכתב בהלכות יסודי התורה הדרך להגיע לאהבת ד' וליראתו יתברך וזה לשונו [פ"ב ה"א]: "האל הנכבד והנורא הזה מצוה לאהבו וליראה אותו שנאמר ואהבת את ה' אלהיך ונאמר את ה' אלהיך תירא:

(ב) והיאך היא הדרך לאהבתו ויראתו בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואי הנפלאים הגדולים ויראה מהן חכמתו שאין לה ערך ולא קץ מיד הוא אוהב ומשבח ומפאר ומתאוה תאוה גדולה לידע השם הגדול כמו שאמר דוד צמאה נפשי לאלהים לאל חי וכשמחשב בדברים האלו עצמן מיד הוא נרתע לאחוריו ויפחד ויודע שהוא בריה קטנה שפלה אפלה עומדת בדעת קלה מעוטה לפני תמים דעות כמו שאמר דוד כי אראה שמין מעשה אצבעותיך מה אנוש כי תזכרנו ולפי הדברים האלו אני מבאר כללים גדולים ממעשה רבון העולמים כדי שיהיו פתח למבין לאהוב את השם כמו שאמרו חכמים בענין אהבה שמתוך כך אתה מכיר את מי שאמר והיה העולם" עכ"ל.

ולהנתבאר נמצא דלא רק שמתבונן האדם בעצם מעשיו וברואי הנפלאים של השי"ת אלא יתבונן אף בחידושים ואיך שהם מתחדשים ונבראים תמיד ונראים שעכשיו נבראו וכמו שנתבאר ובזה ודאי יבוא להבין ולהתבונן איך השי"ת מחדש הבריאה בכל עת ותמיד משגיח על כח אחד ואחד ואזי יבוא לעבדו יתברך בלבב שלם.

ויבין תמיד כמו שידעו הצדיקים שגם בקיום התורה והמצוות הם מתחזקים בבראשית ולא יבואו לדיוטגמא ישנה ח"ו ולא להתיישנות.

ה

ואמנם לא כל אדם זוכה לראות ולהבין ולהכיר מתוך מעשי הבריאה את הבורא יתברך ואא"ז בסה"ק דברי בינה כתב שזהו כח הצדיקים והאדם השלם לראות בבריאה עצמה את כח השי"ת וזל"ק: [פרשה דידן] "ולהבין את כל אלו הדברים נראה לומר בזה דהנה כוונת השם יתברך בבריאת עולמו היה שעל ידי הבריאה בעצמה ישיגו ויבינו שיש בורא עולם המחדש בטובו בכל יום מעשה בראשית, כי באמת מכל עניני הבריאה יוכל האדם להבין רמיזא דחכמתא כי מלכותו בכל משלה והוא מחיה את כולם בכל עת ורגע מאין ליש ובכל דבר שבעולם גנוז בתוכו כח השם יתברך וחיותו יתברך המלוּבש בתוכה, והאדם השלם שיש בו מדעת קונו יוכל לידע מכל דבר שבעולם ואפילו מדברי חומרי וגשמי את כבוד מלכותו יתברך שכחו וגבותו מלא עולם, וכמו שאמרו חז"ל אלמלא ניתנה

תורה היינו למידין צניעות מחתול וכו' וכמו שאמר דוד המלך ע"ה כי אראה שמך מעשה אצבעותיך וכו' שמהבריא בעצמה התבונן והכיר הדעת האמיתי מי ברא אלה" עכל"ק, ולהנתבאר מובן היטב שאפשר לראות בבריא עצמה איך שהשי"ת מחדש העולם בכל רגע ורגע עד כדי כך שנראה שנברא עכשיו.

ואולם כל זה הוא דוקא אצל בני ישראל הקדושים שבהם ישנה הבחינה שרואים בבריא עצמה את מעשי השי"ת, ואולם אצל הגויים ואומות העולם אינם רואים וכבהמות נדמו שאינם מבינים מכח הבריא עצמה את גודל מעשי השי"ת, ומשום שצריך בעבור זאת את מידת האמת ומידת הענוה וכמו שנבאר

1

ונקדים בזאת דבריו המאירים של הבעל שם טוב הקדוש זצוקללה"ה זיע"א שכתב בהאי פרשה וזל"ק: "אמנם צריך כל אדם לדעת, כי עיקר עבדות הש"י הוא לעבדו באמת, כמו שכתוב בזוהר הקדוש (בהקדמת תיקוני הזוה"ק) אית יראה ואית אהבה ואית אהבה יעו"ש, והכלל העולה משם הוא, שצריך האדם בכל עת ורגע, לפשפש ולמשמש בכל מעשיו, אפילו במעשיו הטובים ובהמצוות שעושה, אם לא נמצא בהם ח"ו שום תערובות כוונה לאיזה פנייה אחרת ח"ו, או לכבוד הנאת עצמו, ויראה שלא יהיה כוונת עבודתו רק לשמו הקדוש הנכבד והנורא, וכל עשיותיו יהיו בלתי לה' לבדו באמת ובלבב שלם:

ואת כל זאת הודיע לנו השי"ת בתורתו הקדושה תיכף ומיד בהתחלת התורה הקדושה, ופתח ואמר בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ, ולרבות תולדותיהן, (ברש"י בפ' יהי מאורות), וגם בראשית הוא בשביל ישראל שנקראו ראשית כנודע, (רבתי בחקתי פ' ל"ו) וגם בראשית הוא ר"ת בראשונה ראה אלהים עד יקבלו ישראל תורה כנודע (כדאיתא בבעל הטורים) וגם בראשית"ת בראשית"ת הוא ס"ת אמת, הרי שרמוז הכל בפתיחת התורה, שהוא ית"ש ברא הכל, ומה שברא היה בשביל ישראל, וחייבת ישראל הוא בשביל קבלת התורה, וקיום התורה הוא כשמקיימין אותה באמת, שרק כשעושין באמת אזי הוא עבודת הקודש וסלקא לגבוה:

אמנם צריך כל אחד לידע, שאין אדם זוכה לבא לנקודת האמת כי אם כשיקנה בנפשו בתחלה מדת הענוה והשפלות עד תכליתו, עד קצה האחרון, עד שלא יהיה נחשב בעיני עצמו לכלום, וכמו שאמר מרע"ה ונחנו מה (בפ' בשלח) על כן כל ערום יעשה בדעת, לראות בעין שכלו שבאמת אין בו שום צד במה להשתבח ולהתגאות ח"ו, והגאווה הוא היפך האמת, אבל האמת הוא הענוה והשפלות והגיאווה הוא השקר, וכבר מפורסם זה בכל ספרי מוסר, שמראין בחוש הראות לעין כל, שבאמת אין לאדם שום צד שבח במה להתגאות, והחכם עיניו בראשו, ורואה שבאמת כן הוא שאין לו כלום במה להתגאות, אמנם איש בער לא ידע וכסיל לא יבין, לכן לא יזכה כל ימיו לבא למדת האמת, אדרבה הוא מתרחק עצמו מן האמת, ורחוק הוא מהשי"ת שחותמו אמת, ורחוק הוא מן התורה שהוא תורת אמת, ואומר השי"ת (סוטה ד"ה ע"א) אין אני והוא יכולין לדור בדירה אחת, ואמרו עוד (שם בסוטה ד"ד ע"ב) שכל המתגאה כאילו עובד ע"ז שנאמר (משלי ט"ז) תועבת ה' כל גבה לב, בפרט שגאווה הוא שקר כנ"ל ואמר הכתוב (תהלים ק"א) דובר שקרים לא יכון לנגד עיני:

אמנם מי שהוא בעיני עצמו אין ואפס, זהו מתקרב אל השי"ת ואל תורתו הקדושה, כמו שאמר הכתוב (ישעיה ס"ו) ואל זה אביט כו' ונכה רוח, ועוד נאמר (שם בישעיה נ"ז) מרום וקדוש אשכון ואת דכא ושפל רוח, וזה מרומז ג"כ באמנם אין אני והוא יכולים לדור כו' היינו, אין, מי שהוא אין, אזי אני והוא יכולין לדור בדירה אחת, ואז זוכה לבא לנקודת האמת, וכל עבודתו אמת ופעולתו אמת וסלקא לגבוה:

וזהו ביאור סיום הפסוק, שמכיון שרמז בתיבת בראשית ברא אלהים, לנקודת האמת, אמר על זה, את השמים היינו שעבודה שהוא בנקודת האמת סלקא לגבוה אל השמים, אך מהיכן אדם זוכה לבא אל האמת, זהו, ואת הארץ, היינו כאשר נפשו כעפר לכל תהיה ויהיה שפל כארץ, נמצא ששפיר רמז השי"ת עיקר יסוד ושורש עבודתו הקדושה בפתיחת התורה" עכל"ק.

ומבואר מדבריו הקדושים יסוד גדול שהאדם כאשר הוא דבוק במידת האמת אזי הוא רואה את האמת וכמו שנתבאר יכול לראות ולהבין ולהתבונן במעשי השי"ת הנפלאים ומבין ומכיר בכחו יתברך ושכל העולם נשפע מטובו בכל עת ורגע, ואולם באם אין האדם דבק במידת האמת ומה שמקיים הוא מתוך נגיעות ופניות שרוצה בכבוד והנאות אחרים או שמתכוין גם לכבוד עצמו וכיוצא או לשאר תאוות אזי אינו זוכה לראות האמת כלל וזה גורם שלא יראה ולא יבין את גודל חסדי ומעשי השי"ת,

והאדם הזה הוא בגאווה מהותו היפך מהבריא שהיא "בראשית" והוא הרי סובר שבנה ועשה וקיים כל כך הרבה ואינו מחזיק כלל בבראשית כמו שאר האנשים וכו'.

ולזה פירש "בראשית ברא אלקים" סופי תיבות אמ"ת היינו שכדי להבין ולראות שברא אלקים צריך שיהא דבק במידת האמת ולא להיפך ח"ו.

ז

והדרך לבוא למידת האמת ביאר הבעש"ט הק' שהוא דוקא על ידי שיהא בענוה ובשפלות, והיינו דכאשר האדם עניו ושפל ואינו גבה עין לראות רק טובת עצמו אזי יכול לזכות למידת האמת ולהבין ולהכניע עצמו לפני השי"ת באמת.

ובגמרא ברכות [יז.] איתא: "מר בריה דרבינא כי הוה מסיים צלותיה אמר הכי: אלהי נצור לשוני מרע ושפתותי מדבר מרמה, ולמקללי נפשי תדום, ונפשי כעפר לכל תהיה, פתח לבי בתורתך ובמצוותיך תרדוף נפשי כו". ועין בתוס' [שם]: "ונפשי כעפר לכל תהיה מה עפר אינו מקבל כליה לעולם, כן יהי רצון שזרעי לא יכלה לעולם, כמו שהוא אומר והיה זרעך כעפר הארץ" ע"כ. וכתב על זה במהרש"ל [שם], וז"ל: "ואני שמעתי הכל דורסין עליה ואחר כך היא דורסת על כל הדורסים אף אני כן כל מצערי וק"ל" עכ"ל.

ומתבאר מכך דכאשר האדם זוכה למידת הענוה אזי זוכה שאף שהכל דורסים עליו מקבל הכל באהבה ולא רק שאינו כועס ומתרעם אלא להיפך הרי הוא משפיע ומצמיח כמו האדמה שאף שדורסים עליה הרי היא משפיעה ומצמיחה וזהו יסוד מידת הענוה וכמו שכתב אא"ז בסה"ק דברי בינה [פרשות שמות] וז"ל: "זה רמוז בבחינת מזבח אדמה, כי האדמה הוא השפל מכל הנבראים, ועבודתו הוא לבוא לזה בחינת אדמה, שהוא השפלות וההכנעה אמיתית, ובזה נזכה באמת לבחינת צמיחה וגידול, כמו האדמה שהוא מצמחת ומגדלת כל הברואים שבעולם, כן יהיה כל המשכת השפע לחיות העולם על ידינו כו'. וזה שאנו אומרים בסיום התפלה ונפשי כעפר לכל תהיה, היינו: שנזכה לבחינת השפלות האמיתי, שהוא בחינת עפר, ועל ידי נזכה לכח הצמיחה והגידול כו'" עכ"ל.

והיוצא מזה שדוקא כאשר האדם דבק במידת השפלות והענוה אזי זוכה שאין לו נגיעות ואין כל רצונו בעבור עצמו אלא בעבור אחרים, ומשום כך האדם המחזיק עצמו בשפלות וענוה הוא דוקא לראות ולהבין ולהתבונן בעין האמת ולראות גודל השגחת השי"ת בבריאת העולם ולהכיר שהשי"ת מחדש בכל עת ובכל רגע מעשה בראשית.

ח

והנה יסוד הענוה הוא שייך רק אצל עם ישראל ולא אצל אומות העולם כלל וכמבואר בגמרא בחולין [פט.]: "לא מרבכם מכל העמים חשק ה' בכם וגו' אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל חושקני בכם שאפילו בשעה שאני משפיע לכם גדולה אתם ממעטין עצמכם לפני נתתי גדולה לאברהם אמר לפני ואנכי עפר ואפר למשה ואהרן אמר ונחנו מה לדוד אמר ואנכי תולעת ולא איש אבל עובדי כוכבים אינן כן נתתי גדולה לנמרוד אמר הבה נבנה לנו עיר ולפרעה אמר מי ה' לסנחריב אמר מי בכל אלהי הארצות וגו' לנבוכדנצר אמר אעלה על במתי עב לחירם מלך צור אמר מושב אלהים ישבתי בלב ימים" ע"כ.

הרי מבואר מזה דענין הענוה אינו שייך כלל אצל אומות העולם משום שבעצם טבעם הרי בעלי גאווה ומיד כאשר הם מקבלים גדולה מיד מתגאים הם עד מאד ואילו אצל בני ישראל בטבעם בעצמם הם ענוים ושפלים ומשפילים עצמם וכמה יותר גדולה שמשפיע להם השי"ת הרי הם משפילים עצמם ביותר.

שהרי העולם ובני ישראל נבראו בבחינת בראשית והם תמיד במצב של בראשית שמרגישים שעוד לא עשו כלום וכמו שנתבאר לעיל.

ומעתה יתבאר היטב סמיכות סוף התורה אשר נעוץ בתחילתה וזהו מה שנאמר "לעיני כל ישראל" "בראשית ברא אלקים" והיינו דדוקא לעיני כל ישראל שייך בראשית ברא אלקים משום שבני ישראל שיש בהם טבע הענוה והשפלות הם יכולים לראות את גודל מעשי השי"ת ולהבין ולהכיר שהכל מאתו יתברך המהוה ומחדש בכל עת את כל הבריאה, ואולם אומות העולם משום שגאים הם ואינם יכולים להשפיל עצמם על כן אין הם יכולים לראות את האמת ולהכיר בבורא יתברך שמו ואף שכל הבריאה מעצמה מוכיחה גדולת הבורא מכל מקום הם הגויים כבהמות נדמו לא יבינו ולא יראו בחשכה יתהלכו ואילו אצל בני ישראל ישכון האור האמיתי והאמונה השלימה.

ה

ומעתה נבוא לבאר הטעם שנכתב בראשית ברא אלקים היינו דעל ידי ההכרה בענין הבראשית וכמו שנתבאר שרואים חידוש הבריאה על ידי זה יכירו וידעו כי ד' הוא האלקים והוא הבורא ומהוה את כל הבריאה בכל רגע.

ומשום שצפה הקב"ה שיבואו דורות האחרונים שהם דורות של הסתר פנים וטומאה וזוהמה גדולה בעולם שמלא בפריצות וטומאה ובכפירה רח"ל, ועל כן הקדים השי"ת רפואה למכה למען יוכלו להחזיק מעמד איתן באמונתם בני ישראל על כן נכתב לעיני כל ישראל בראשית ברא אלקים שאף בדורות מזוהמים אלו יוכלו להתקרב אל הבורא יתברך ולהאמין באמונה איתנה ואף מתוך ההסתר פנים הנורא יאמינו בהשי"ת בכל מאודם ונפשם.

ט

ובאמת כמו שעל ידי הענוה והשפלות יכולים לבוא אל האמת ולהגיע האמונה האמיתית כמו כן על ידי ההתבוננות בבריאה ובראותו את גודל מעשי השי"ת יכול האדם מזה עצמו להגיע ביותר ויותר לענוה גדולה ולשפלות כאשר רואה את גודל מעשי השי"ת וכמה קטן ובריה שפלה הוא לפני כבודו יתברך על ידי זה בעצמו יבוא לשפלות.

והרי הדבר מפורש ברמב"ם שהובא לעיל בהל' יסודי התורה: "בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואיו הנפלאים הגדולים ויראה מהן חכמתו שאין לה ערך ולא קץ מיד הוא אוהב ומשבח ומפאר ומתאוה תאוה גדולה לידע השם הגדול כמו שאמר דוד צמאה נפשי לאלהים לאל חי וכשמחשב בדברים האלו עצמן מיד הוא נרתע לאחוריו ויפחד ויודע שהוא בריה קטנה שפלה אפלה עומדת בדעת קלה מעוטה לפני תמים דעות" עכ"ל"ק, הרי מבואר להדיא מדבריו הקדושים שדוקא על ידי שמתבונן האדם ורואה את גודל חכמתו יתברך על ידי זה מגיע הוא לשפלות וענוה ויודע שאינו אלא בריה קטנה ושפלה עמוד בדעה קלה לפני תמים דעות.

וענין מידת הענוה ידוע שהיא המידה שהיא שורש לכל המידות הטובות שבעולם והיא יסוד עבודת השי"ת וכמו שכתב הרמב"ן הקדוש באגרתו: "וכאשר תינצל מן הכעס תעלה על ליבך מידת הענוה שהיא המידה טובה מכל המידות טובות" ע"כ, וכמו שנתבאר שהענין הוא יכול לבוא לכל מידה טובה וקדושה, ובזה ג"כ יש לבאר סמיכות הפסוקים שלענין כל ישראל יזכו לראות הבראשית ברא אלקים וישפילו עצמם בני ישראל לפני כבודו יתברך.

וגם רואים את גודל השגחת השי"ת בעולמו כידוע מה שהשריש הבעל שם טוב הקדוש זצוקללה"ה זיע"א אשר בכל דבר יש השגחת השי"ת ואפילו בדברים קטנים הכל הוא מאתו יתברך וידוע המעשה אשר הראה לתלמידיו הקדושים שאפילו העלה הקטן שנפל מן העץ ג"כ היה בהשגחת השי"ת לשמור על תולעת קטנה מן החמה וכדומה שהכל הכל הוא מאתו יתברך אשר עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, וכמו שנתבאר שזהו יסוד אמונת ישראל אשר מאמינים כי השי"ת הוא המגביה לשבת וג"כ המשפילי לראות בשמים ובארץ.

וזאת היא העבודה של שבת בראשית שהנה לפעמים יחשוב האדם בליבו אחר שעברו כל הימים הקדושים אשר בירח האיתנים אשר ישראל איתנים הם במצוות וח"ו יכול ליכנס בלב האדם איזה הרהור גאווה וכדומה שיחשוב שזכה לכל כך הרבה עבודות ותפילות ותשובה ומצוות קדושות ויכנס בליבו כאילו הוא גדול במעלתו ויבוא לגאווה והתנשאות ח"ו.

על כן בא מיד השבת בראשית להורות לאדם שיתבונן ויראה את גודל חסדי השי"ת ואת מידת טובו והשפעתו לברואיו בכל רגע ורגע וממילא יבין שאל מול כל מה שהוא חייב להשי"ת הרי עדיין לא התחיל כלל לעשות מאומה ולעומת כבודו יתברך ודאי שאינו נחשב לכלום והרי הוא עדיין ב"בראשית" שלא התחיל עדיין בעבודת השם האמיתית והשלימה וממילא יבוא לשפלות גדולה ויבין שצריך עדיין הרבה לעשות לפניו יתברך וכמה שיעשה יותר, יגיע לענוה ושפלות יותר גדולה וזהו עיקר העבודה של שבת בראשית.

יעזור השי"ת שנזכה לעבדו יתברך בלבב שלם מתוך ענוה ושפלות ולהכיר גודל רחמיו וחסדיו ולראות ולהתבונן בגודל מעשיו הנפלאים, ובזה נזכה לחידוש העולם כאשר יבוא מלך המשיח ויטהר את העולם מכל טומאותיו וזוהמותיו וממילא יכירו וידעו כל באי עולם כי ד' הוא האלקים ואפס זולתו, ונזכה לכך במהרה בביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

לקבלת הגליון מידי שבוע למייל שילחו ל m0732951213@gmail.com